

Konferencja "Integracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych"

W dniu 25 listopada 2008 r. w gmachu MPiPS odbyła się konferencja zorganizowana przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych we współpracy z Instytutem Filozofii i Socjologii PAN. Konferencja poświęcona była prezentacji wyników badania przeprowadzonego przez zespół badawczy pod kierunkiem prof. dr hab. Barbary Gąciarz i raportu analitycznego z tego badania pt. "Integracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych zamieszkałych w małych miastach i na terenach wiejskich - uwarunkowania sukcesów i niepowodzeń", opracowanego przez Instytut Filozofii i Socjologii PAN, na zlecenie Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Autorami raportu są prof. dr hab. Barbara Gąciarz, prof. dr hab. Antonina Ostrowska i prof. dr hab. Włodzimierz Pańków.

OTWARCIE KONFERENCJI

Otwarcia konferencji w imieniu Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Pana Jarosława Dudy, dokonała Pani Sylwia Boratyńska - Dyrektor Biura. Następnie Pani Alina Wojtowicz-Pomierna, Zastępca Dyrektora Biura, przedstawiła krótko genezę powstania wyżej wymienionego badania i raportu.

POLITYKA INTEGRACJI I AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W ŚRODOWISKACH WIEJSKICH I MAŁOMIASTECZKOWYCH

Kierownik projektu badawczego, Pani prof. dr hab. Barbara Gąciarz, obszernie omówiła temat Polityki integracji i aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych w środowiskach wiejskich i małomiasteczkowych. w świetle wyników badania. Wyniki te wskazują na potrzebę polityki ukierunkowanej na skutki działań wobec osób niepełnosprawnych, które mają być uwidocznione w poprawie sytuacji konkretnych osób bądź zniwelowaniu czynników blokujących integrację. Przy określaniu celów polityki należy brać pod uwagę wymierne wskaźniki, które pozwolą na monitorowanie zmian sytuacji osób niepełnosprawnych. Prelegentka poruszyła temat podwójnej marginalizacji osób niepełnosprawnych zamieszkałych w małych miastach i na terenach wiejskich - spowodowanej z jednej strony problemami wynikającymi z samej niepełnosprawności, a z drugiej - niedorozwojem cywilizacyjnym obszaru, w którym żyją. Zwróciła uwagę na narastanie nierówności szans życiowych wynikających m.in. z polityki władz lokalnych oraz istniejących stereotypów kulturowych. Niedostatek infrastruktury technicznej i społecznej tworzy bariery integracji osób niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne zamieszkałe w małych miastach i na terenach wiejskich wciąż nie mają dostępu do kompleksowej informacji, która mogłaby im pomóc we włączeniu się w życie społeczne, jak też przyczynić się do ich aktywizacji zawodowej. Osobom niepełnosprawnym brakuje też doradztwa zawodowego, zwłaszcza w kontekście trudnej sytuacji na rynku pracy. Niezbędnym warunkiem funkcjonowania w społeczności lokalnej jest zdobycie wykształcenia na poziomie co najmniej średnim. Wyuczona postawa bierności, oczekiwanie na pomoc z zewnątrz i brak własnej inicjatywy skutkuje pozostawaniem w niekorzystnej sytuacji ekonomicznej, co w szerszej skali prowadzi do powstawania ubóstwa i narastania niedorozwoju tych obszarów. Dominującą działalnością władz lokalnych jest rozdysponowywanie środków finansowych na zasiłki. Niedorozwój cywilizacyjny obszarów wiejskich i małomiasteczkowych sprawia, że działania władz samorządowych skupiają się głównie na poprawie infrastruktury na terenie danej gminy. W związku z tym troska o osoby niepełnosprawne schodzi niestety na dalszy plan. Władze samorządowe niekiedy nie posiadają nawet informacji o liczbie osób niepełnosprawnych zamieszkałych na ich terenie. Praktyczna pomoc władz samorządowych osobom niepełnosprawnym zamieszkałym na obszarze wiejskim i małomiasteczkowym w najlepszym razie polega na działalności opiekuńczej. Brak jest natomiast w szerszym zakresie aktywnego wsparcia tych osób pod kątem ich integracji społecznej i aktywizacji zawodowej. Widoczna jest tu słabość zasobów kadrowych i kompetencji władz lokalnych. Prelegentka wskazała na skutki pustki instytucjonalnej, widoczne w braku współpracy między instytucjami, w niepozyskiwaniu środków oraz w biurokratycznym podejściu do zadań. Na ogół w mało zamożnych gminach nie jest zbyt widoczna działalność organizacji pozarządowych, środowisko lokalne jest niezintegrowane w działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych,

a rodzina nie zawsze stwarza realne możliwości pomocy. Daje też o sobie znać osłabienie więzi sąsiedzkich. Brak jest współdziałania poszczególnych partnerów społecznych: rodziny, parafii, organizacji pozarządowych, społeczności lokalnej. Rozwiązywanie tych problemów wymaga aktywnej interwencji i przebudowy wzorców społecznych. Istnieje potrzeba wsparcia instytucjonalnego z wykorzystaniem programów strategicznych i pozyskania środków finansowych Unii Europejskiej. Widoczna jest segmentacja działań administracji, słabość partnerstwa społecznego a podejmowane działania zwykle mają charakter interwencyjny i nie przynoszą trwałych efektów. Prelegentka podkreśliła konieczność zintegrowanej i długofalowej polityki władz samorządowych dotyczącej osób niepełnosprawnych.

INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWIZACJA Z PERSPEKTYWY INDYWIDUALNEJ

Pani prof. dr hab. Antonina Ostrowska, współautorka raportu, przedstawiła temat: Integracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych w środowiskach wiejskich i małomiasteczkowych. Perspektywa indywidualna. Zwróciła ona uwagę na gorszą sytuację osób niepełnosprawnych zamieszkałych na wsi ze względu na występujący problem biedy na tym obszarze, przekrój demograficzny osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenach wiejskich (większość to osoby starsze) oraz częściej występujące głębsze formy niepełnosprawności. Omówiła sytuację osób niepełnosprawnych zamieszkałych na wsi i w małych miasteczkach pod względem szeroko rozumianych warunków życia (m.in. niskie dochody, niepełne rodziny, alkoholizm), aktywności społeczno-zawodowej (zbyt niski wskaźnik aktywności zawodowej, bezrobocie, słabe wykształcenie i nieadekwatne kwalifikacje zawodowe), wsparcia instytucjonalnego i jego adekwatności do potrzeb, wsparcia ze strony nieformalnych relacji społecznych oraz kompetencji społecznych osób niepełnosprawnych. Jak pokazało badanie, same osoby niepełnosprawne nie najlepiej oceniają wsparcie, jakie otrzymują ze strony rodziny, szkoły, parafii, instytucji lokalnych, władz samorządowych. Prelegentka wskazała na potrzebę wspomagania całych rodzin z osobą niepełnosprawną.

WYKLUCZENIE SPOŁECZNE NA TERENACH WIEJSKICH I MAŁOMIASTECZKOWYCH

Pani prof. dr hab. Elżbieta Tarkowska omówiła temat Wykluczenia społecznego na terenach wiejskich i małomiasteczkowych. Wskazała na występującą na obszarach wiejskich kumulację czynników wykluczających. Mamy do czynienia z nasileniem ubóstwa (bieda skrajna, bieda umiarkowana, najwyższa stopa ubóstwa), biedą dzieci, bezrobociem młodzieży, zjawiskiem migracji do miast i poza granice kraju, brakiem perspektyw dla młodzieży wiejskiej. Z drugiej strony dziecko niepełnosprawne staje się „oknem na świat” dla rodziny.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ NA WSI

Następnie recenzentka raportu, Pani prof. dr hab. Zofia Kawczyńska-Butrym, przeanalizowała temat Niepełnosprawności na wsi. Wskazała na kontekst życia osób niepełnosprawnych, jakim jest ich stygmatyzacja ze względu na rodzaj niepełnosprawności, który silnie wpływa na problemy tych osób.

REKOMENDACJE DLA SAMORZĄDÓW I ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ

Ostatnim prelegentem był Pan prof. dr hab. Włodzimierz Pańków, współautor raportu, który przedstawił Rekomendacje dla samorządów i administracji rządowej. Krytycznie i realnie ocenił on możliwości radykalnej poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych w ciągu najbliższych dwóch lat. W związku z tym zalecił optymalnie lokować środki i przygotować osoby niepełnosprawne do sytuacji kryzysowej kraju. Na rynku pracy obserwuje się obecnie powracający dyktat pracodawcy, wobec czego osobom niepełnosprawnym coraz trudniej znaleźć pracę. Zasygnalizował również, że wobec obecnego zagrożenia instytucji rodziny, która w około 85% wspiera osoby niepełnosprawne, istotna jest rola środowiska lokalnego, które wspierałoby te rodziny. W kontekście obecnych zmian sytuacji społeczno-ekonomicznej wskazał na istotną rolę prognozowania oraz znajdowania właściwych rozwiązań instytucjonalnych.

DYSKUSJA

Pani Sylwia Boratyńska – Dyrektor Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych - podziękowała wszystkim prelegentom za ich wystąpienia i otworzyła dyskusję.

W dyskusji głos zabrali między innymi: Pani Krystyna Mrugalska – Przewodnicząca Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych oraz Prezes Polskiego Forum Osób Niepełnosprawnych, Pani Iwona Bruśk –

wykładowca akademicki z Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Pani Małgorzata Zub – przedstawiciel firmy badawczej, a także Pani Wanda Maciejewska – Dyrektor Oddziału Mazowieckiego POPON.

Odpowiadając na pytania dotyczące potencjału administracji centralnej, zintegrowania systemu informacji dotyczących osób niepełnosprawnych oraz przełamania segmentacji działań administracyjnych prowadzonych na rzecz osób niepełnosprawnych, Pani Alina Wojtowicz-Pomierna – Zastępca Dyrektora Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych - wskazała na niejednorodność zjawiska niepełnosprawności i mnogość systemów orzeczniczych. Przedstawiła prowadzone działania – m.in. monitorowanie danych na temat niepełnosprawności, wprowadzanie rozwiązań systemowych (opracowywane są założenia do nowej ustawy), wspieranie instytucjonalne, inwestowanie w kapitał ludzki. Reasumując, położyła nacisk na systemowe wzmocnienie elementów budowy wsparcia dla osób niepełnosprawnych.

Po zakończeniu dyskusji Pani Sylwia Boratyńska - Dyrektor Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych - zamknęła konferencję.

MATERIAŁY POKONFERENCYJNE DO POBRANIA

1. [„Druga Polska” a problem niepełnosprawności pdf 122 kb](#) prof. dr hab. Elżbieta Tarkowska, Instytut Filozofii i Socjologii PAN
2. [Niepełnosprawność na wsi – doświadczenie nie tylko lubelskie pdf 619 kb](#), Zofia Kawczyńska – Butrym UMCS Lublin